

Východiska a reflexe / Filosofie a kritická reflexe předpokladů / Kritická reflexe a předpoklady

V myšlení všeobecně a ve filosofickém myšlení zvláště mají obrovskou důležitost tzv. základy, předpoklady, počátky (principy), východiska atp. Jako hrubá chyba se však ukázala snaha *nejprve* se dobrat těchto základů atp. a *pak* z nich vše další vyvozovat nějakou spolehlivou (logickou, deduktivní) metodou. Legitimní je ovšem postup docela odlišný, v jistém smyslu právě obrácený: nejprve je třeba něco myslit – a to co nejpregnatněji; pak je třeba za tuto myšlenku i její myšlené převzít plnou odpovědnost (což znamená připravenost odpovídat na každou námitku a vyjasňovat eventuelní nejasnosti (ať už je myslitel odhalí sám nebo je dotazován někým jiným)). A posléze je nutno takto obhájenou myšlenku uvádět postupně v platnost v širších souvislostech s jinými myšlenkami. A při tom při všem je třeba dbát velmi pozorně na to, z jakých nevyslovených základů a předpokladů taková myšlenka a celé souvislé myšlení uvedené nově také s ní v souvislost vychází. To je právě ta naprosto zásadní věc: základní východiska a předpoklady každé velké, nové myšlenky nemohou být formulovány, ba ani odhalovány dříve, než je formulována (nebo alespoň v mysli zformována) tato myšlenka. V naprosté většině případů jsou tak „rozvrhovány“ či ustanovovány ony základy a předpoklady netématizovaně, tentativně a předreflektivně. Jejich platnost či neplatnost může být zkoumána a ověřována teprve dodatečně – a někdy to trvá staletí, než je nějaká již formulovaná základní teze vyvrácena (natož když formulována nebo dokonce ještě ani odhalena nebyla). Filosofická povinnost dodatečně reflektovat a analyzovat, kontrolovat a eventuelně korigovat také a dokonce zejména tyto nejenom nevyslovené, ale dokonce netématizované a neuvědoměné předpoklady či „počátky“, „principy“ (které ovšem vůbec nemusí být jednoduché a jednoduše formulovatelné, ale mohou poukazovat k velmi širokým až nejširším kontextům) nemůže a nesmí být suspendována, protože právě zde je a asi nadále vždy zůstane filosofie nenahraditelná.

(Praha, 940801-1.)